

POSTANOWIENIE

Dnia 19 marca 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Strzelczyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Grzegorz Misiurek

SSN Barbara Myszka

w sprawie z powództwa A. S.

przeciwko „G.(...)” Spółce z o.o. w likwidacji w Ś.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 19 marca 2008 r.,

zażalenia strony pozwanej na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 6 listopada 2007 r., sygn. akt I ACa (...),

uchyla zaskarżone postanowienie co do odrzucenia skargi kasacyjnej.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 20 czerwca 2007 r. Sąd Apelacyjny, z apelacji powoda A. S., zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji w ten sposób, że utrzymał w mocy w całości nakaz zapłaty wydany przez Sąd Okręgowy w J. z dnia 22 września 2006 r. sygn. akt (...).

Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wniosła pozwana G.(...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ś. Do skargi kasacyjnej został dołączony wniosek o zwolnienie pozwanej od kosztów sądowych.

Postanowieniem z dnia 10 października 2007 r. Sąd Apelacyjny oddalił w całości wniosek pozwanej spółki o zwolnienie od opłaty od skargi kasacyjnej. Na to postanowienie zażalenie złożyła pozwana.

Ponieważ należna opłata w wysokości 40.000 złotych nie została uiszczona, postanowieniem z dnia 6 Listopada 2007 r. Sąd Apelacyjny odrzucił skargę kasacyjną spółki. Tym samym postanowieniem Sąd Apelacyjny odrzucił, jako niedopuszczalne, zażalenie pozwanej na wydane w drugiej instancji orzeczenie, co do zwolnienia od kosztów sądowych.

Na wniosek pozwanej spółki Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 27 listopada 2007 r. zwolnił tę spółkę od kosztów sądowych w części dotyczącej opłaty od zażalenia na postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej.

Na postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej zażalenie wniosła pozwana spółka. Zawarła w nim oparty na treści art. 380 k.p.c., wniosek o rozpoznanie zasadności uprzedniego postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia 10 października 2007 r. o oddaleniu wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jak trafnie zauważył Sąd Apelacyjny, nie przysługuje zażalenie na postanowienie w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych wydane „po raz pierwszy” w drugiej instancji (tak też Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 12 października 2007 r., sygn. akt IV CZ 28/07, OSNC 2008, Nr 2, poz. 29).

Nie oznacza to jednak, że wymienione postanowienie pozostaje poza jakąkolwiek kontrolą. Sąd Najwyższy może bowiem badać zasadność odmowy zwolnienia od kosztów sądowych przy rozpoznaniu zażalenia na postanowienie o odrzuceniu środka odwoławczego. Wynika to z treści art. 380 k.p.c., który przez odesłania zawarte w art. 394¹ § 3 k.p.c. oraz art. 398²¹ k.p.c. ma zastosowanie do postępowania przed Sądem Najwyższym toczącego się na skutek zażalenia. Jest to obecnie stanowisko ugruntowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2006 r. II CZ 128/05 niepubl., z dnia 23 września 2004 r. III CZ 71/04 niepubl., z dnia 21 listopada 2001 r. sygn. akt I CZ 165/01, OSNC 2002/7-8/102, z dnia 8 marca 2000 r. sygn. akt I CZ 259/99 niepubl.). Rozszerzenie zakresu kontroli przez Sąd Najwyższy zależy od wniosku strony wnoszącej zażalenie. Pozwana spółka zamieściła w skardze kasacyjnej stosowny wniosek o rozpoznanie postanowienia o odmowie zwolnienia od opłaty od skargi kasacyjnej. W ten sposób zostały spełnione wszystkie warunki do rozpoznania przez Sąd Najwyższy niezaskarżalnego postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia 10 października 2007 r.

Podkreślić na wstępie należy, że pozwana spółka w tej samej sprawie zwracała się kilkakrotnie o zwolnienie od kosztów sądowych. We wniosku z dnia 10 października

2006 r. o zwolnienie w całości od kosztów sądowych spółka odwoływała się do własnej sytuacji finansowej, a mianowicie braku środków na bieżącą działalność, ujemny wynik finansowy, brak dochodów. Potwierdzeniem tego stanu rzeczy było otwarcie postępowania likwidacyjnego spółki. Tak umotywowany wniosek został uwzględniony częściowo, a mianowicie, co do opłaty od zarzutów od nakazu zapłaty. Ponowny wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych, tym razem w zakresie opłaty od skargi kasacyjnej, pozwana spółka złożyła 28 września 2007 r. Odwołała się do tych samych okoliczności: braku majątku, braku dochodów, postępowania likwidacyjnego. Wniosek ten został oddalony postanowieniem Sądu Apelacyjnego z dnia 10 października 2007.

Ostatni z wniosków pozwanej spółki dotyczył zwolnienia od uiszczenia opłaty sądowej od zażalenia na postanowienie odrzucające skargę kasacyjną. Sąd Apelacyjny uwzględnił ten wniosek w całości postanowieniem z dnia 27 listopada 2007 r.

Oceniając przebieg dotychczasowych wpadkowych postępowań należy podkreślić różne traktowanie wniosków powoda w tym samym albo bardzo zbliżonym stanie faktycznym. Sytuacja majątkowa pozwanej spółki już w chwili zgłoszenia pierwszego wniosku usprawiedliwiała zwolnienie od kosztów sądowych. Przemawiał za tym ujemny wynik finansowy, brak dochodów oraz prowadzone postępowanie likwidacyjne. Jeśli mimo tych okoliczności, Sąd powziął wątpliwości, co do wiarygodności twierdzeń pozwanej odnośnie braku jakiegokolwiek majątku, w kontekście wysokości kapitału zakładowego uwidocznionego w Krajowym Rejestrze Sądowym, powinien podjąć się ich wyjaśnienia, zwłaszcza że wpis w tym zakresie nie uległ zmianie od 16 sierpnia 2006 r.

Wobec zasadności zarzutów dotyczących niezaskarżalnego postanowienia o odmowie zwolnienia od opłaty od skargi kasacyjnej, które doprowadziło do odrzucenia nieopłaconej skargi kasacyjnej, należało uchylić zaskarżone postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej, co oznacza jednocześnie upadek wymienionego na wstępie postanowienia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2003 r. sygn. akt III CZ 16/03 niepubl.). Niedopuszczalne jest zatem ponowne badanie przesłanek zwolnienia od opłaty od skargi kasacyjnej i jeśli nie zachodzą inne przeszkody należy nadać bieg skardze kasacyjnej pozwanej spółki (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2004 r., sygn. akt III CZP 62/04, OSNC 2005/11/181 i cytowane w jej uzasadnieniu orzecznictwo).

Rozpoznanie niezaskarżalnego postanowienia na podstawie art. 380 k.p.c. jest dopuszczalne jedynie w związku z zaskarżeniem innego orzeczenia i tylko zaskarżone

orzeczenie podlega uchyleniu bądź zmianie przez zamieszczenie stosownego rozstrzygnięcia w postanowieniu sądu odwoławczego. Uwzględnienie zażalenia przez zmianę lub uchylenie zaskarżonego postanowienia niweczy jednocześnie skutki związane z nim niezaskarżalnego postanowienia wпадkowego, rozpoznanego na podstawie art. 380 k.p.c. Dlatego, jak trafnie wskazano w wymienionej uchwale Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2004 r., w razie uwzględnienia zażalenia z powołaniem się na treść art. 380 k.p.c. nie jest ani potrzebne, ani dopuszczalne uchylenie lub zmiana „rozpoznanego”, niezaskarżalnego postanowienia, które miało wpływ na zaskarżone orzeczenie (odmiennie Sąd Najwyższy w postanowieniach z dnia 17 stycznia 2006 r., sygn. akt I UZ 40/05, OSNP/3-4/57, z dnia 16 grudnia 2005 r., sygn. akt II PZ 47/05, OSNP 2006/23-24/360, z dnia 17 maja 2002 r., sygn. akt I CZ 31/02, niepubl.).

Z tych względów należało uchylić postanowienie Sądu Apelacyjnego w zaskarżonej części (art. 394¹ § 3 k.p.c. w związku z art. 398¹⁶ k.p.c.).